

Okullar açıldı, kitaplara hücum...

Günişiği Kitaplığı'nın kurucularından, yayın yönetmeni Müren Beykan çocuklar için, 'keyifle okunacak kitaplar'ı yazdı...

MÜREN BEYKAN

Müren
Beykan

Bizlerin kuşağı için okul zili, yaz aylarının bahçe oyunlarına, dolaşısıyla mahalle arkadaşlarımızın bir bölümüne de veda demekti. Ama pek çoğuyla yine okulda buluşurduk zaten. Çünkü herkes mahallesindeki okula giderdi. Ne servis aracı, ne de trafik! İstanbul'dan söz ediyorum; dış semtlerden falan değil, Caddebostan'dan... Eh, geçmişe mazil! Şimdi servis araçlarında saatlerini geçiren çocuklarımız için okul zili çaldı. Keyifli, başarılı bir yıl olsun hepsine... diyorum ama herkes gibi kaygılıyım da. Mars'a yerleşmenin hayal olmaktan çıktığı bugünlerde, çocuklarımız için bilimsel esaslara dayalı bir eğitim şansını yitirmedikimize güvenmek istiyorum.

Güvenli bir okul dönemi başlasın; gelsin dersler, ödevler, yeni bilgiler, arkadaşlıklar ve tabii... kitaplar! Ders için kitap okumak zorunluluk, kaçışı yok. Pek çok okulda çocukların seveceği romanlar ve öykü kitapları seçilmeye çalışıldı ya da şimdilerde harıl harıl seçiliyor. Bu 'zorunlu okumalar' çocukların keyfini kaçırıyor belki ama bazı kitaplar da illaki ortak okunmalı, üstünde birlikte kafa yorulmalı, tartışılmalı... Bir kitaptan yola çıkarak özgür düşünmeye, eğlenerek paylaşmaya ve kitaptan yansıyan duygu ve düşünceleri özgürce ifadeye olanak yok mu? Olmalı. Bunu başaran okullar var...

Okullar diyoruz da, biz yetişkinler nerede duruyoruz? Kitaplar ve okuma alışkanlığı geliştirme meselesinde bizlerin yanlıgıları da gani. Aşağıda sıralayacağım yargılardan kurtulmaya çalışmamız, çocuklarımızın kitapla muhabbetine kesinlikle iyi gelecektir.

Çocuk edebiyatı, çocuk kitapları güzel mesajlar vermeli, eğitip öğretmeli. Kesinlikle yanlış! Edebiyat -has edebiyat- hiçbir biçimde öğretmekle, eğitmekle ilgili olmaz; zaten o zaman edebiyat olmaz. **Bazı çocuk kitapları mesaj vermek amacıyla yazılır, doğru; ama onlara edebiyat demeyiz. Has çocuk edebiyatının derdi, eğitmek değildir. Okurken okurken, çocuğun yüreğine sızan iyilik, şefkat, arkadaşlık duygula-**

rı, onu bizler de, o da fark etmeden biçimler ve karşımıza güçlü bir birey olarak çıkmasını sağlar. Nasıl dersiniz, vesile yaratıp çocuklarla birlikte bol bol kitap okuyun, göreceksiniz derim.

Ülkemizde de sevilen, Amerikalı güçlü şair Sylvia Plath'ın 'Kiraz Hanım'ın Mutfağı' adlı çocuk kitabını keyifle okuyabiliriz mesela. Ilknur Özdemir'in güzel Türkçesiyle, siyah-beyaz desenleriyle (David Roberts) dikkat çeken bu kitapta, 3 öykü var. Şiir biçimindeki 'Yatak Kitabı' değişik yatakları tarif ediyor. 'Hiç Önemi Yok Elbisesi'ndeyseniz, hardal sarısı elbiseyi denemeyen kalmıyor! 3. öykü, kitaba adını veren öykü. Kiraz Hanım'ın mutfağındaki elektrikli aletler bambaşka işler yapmaya heves ediyor. Mesela buzdolabı, "sütü ve tereyağını soğuk tutmak yerine, mükemmel bir erikli pasta pişirmenin hayalini kuruyor".

Böyle buzdolabı mı olur! Çocuklar gerçekçi kitaplar okumalı. Fantazy, büyü, cin, peri onları yanlış etkiler; hatta, uçmaya kalkışıp kendilerini balkondan aşağıya bırakabilirler. Çok sıkıcı ve tamamen yanlış bir yargı! Kendini balkondan atmaya kalkışan bir çocuğun nedeni okuduğu kitap değil, onunla yapıcı ilgilenmeyen ailesi olabilir. Kitaplar, hayal gücümüzü harekete geçirir ama canımıza kastetmez; çocuklarla birlikte kitap okuyarak, bunu oynayabiliriz.

Büyük küçük hepimizin illaki bir kitabını okumuş olduğumuz, yazar, karikatürcü Behic Ak'ın son çocuk romanı bize bu konuda pek çok düşünce vaat ediyor: 'Bulutlara Şiir Yazan Çocuk' masalların hülyalı dünyasına da, sert gerçeklere de kapıp götürüyor okurunu, şiirlerin büyüsü de cabası.

Aklı fikri cinlikte olan küçük okurlar için bir kraliçe sayılan Amerikalı yazar Francesca Simon'ı, çocukların çok eğlenerek okuduğu 'Felaket Henry' dizisinden tanımayan kalmadı. Bahar Siber'in akıcı Türkçesinden okuduğumuz 'Tepetaklak Ailesi', 'normal' saydığımız hemen her şeyi eğip bükerek, bambaşka bakış açılarının mümkün olduğunu düşündürüyor. Tepetaklak televizyon seyredip, rahatsız sandığımız pozisyonlarda kitap okuyan yeni kuşak için biçilmiş kaftan. Renkli desenleriyle (Emily Bolam) ayrıca eğlenceli.

YAŞAMDA NE VARSA EDEBİYATTA DA VARDIR

Evet eğlenelim, aman keder, üzüntü olmasın kitaplarda! Çocuk kitaplarında ebeveyn ayrılığı, ölüm, ağır hastalık, kötü öğretmen, kötü arkadaş ya da kötü ebeveyn işlenmemeli zaten; kötü olan kötü gelir çocuğa. Yanlış kere yanlış! Yaşamda ne varsa, çocuk edebiyatında da karşımıza çıkması iyi ve doğrudur. Kitapta okunan hiçbir gerçek, yaşamdaki kadar canımızı acıtmaz. Evet, üzer, kederlendirir ama acılarla baş edebilmenin de mümkün olduğunu hissettirir, hatta zihnine savunma kodları yazdırır. Onları fanuslara kapatıp, savunmasız bırakmak istemeyiz. Üstelik, çocuklarla 'zor' konular üzerine birlikte düşünmek için en harika icat, kitaplardır.

İlkgençlik çağına farklı pencereler sunan kitaplar analım burada: Sherman Alexie'den 'Duruma Göre Bazen Kızılderiylim' (çev. Bengü Ayfer), Ömer Açık'tan 'Montsuzlar' ve Füsun Çetinel'den 'Duvarda 3 Hafta'. Ayrıca, 'Eyvah Kitap!' adlı anlatı-öy-

kü kitabıyla binlerce çocuğun kitap okumasına neden olan Mine Soysal'ın yakında raflara çıkacak romanı 'Daralan'ı da, usta öykücü Neslihan Önderoğlu'nun 'Ay Dolandı'sı ve usta şair Çiğdem Sezer'in gençler için yazdığı 'Saklı Bahar'ı da dikkati çekenlerden.

3. ve 4. sınıflardan başlayarak, desensiz kitaplar okunmalıdır artık. Yanlışın da bu kadarı! Desenleri olan kitaplar her yaşta okunabilir, sadece desen dili ve kitaptaki metin-desen dengesi değişir. Biz yetişkinler bile desenli kitaplardan hoşlanıp, üstelik çizgi romanlar okurken, çocuklara bu kural neden? İşte, yeni çocuk romanları: Gökçe İrten'in desenleriyle Gökçe Ateş Ayтуğ'un, 'Maya'nın Ağacı'; Merve Atılın desenleriyle Leyla Ruhun Okuyayın, 'Bulut Delisi'; Ebru Tatlusun desenleriyle Gülsevin Kırıl'ın, 'Belalı Dörtlü'ye Karşı'.

Öyküler baş tacımız, onları da desenli kitaplar grubunda anmadan geçmeyelim: Sevim Ak'ın "Toprağa bir tohum ek ve sula. Çok değil, kısa bir süre sonra dünya öyle bir değişir ki!" diye sonlandırdığı, 'Mahalle Sineması' adlı çocuk öyküleri kitabını, yazarın kardeşi, sanatçı Behic Ak'ın desenleri boyutlandırıyor. Hacer Kılınçoğlu'nun son öykü kitabı 'Havaya Bak' ise sanatçı Hüban Korman'ın desenleriyle çocukların hayal gücüne selam duruyor. Usta yazar Necati Güngör'ün 'Bir Hikâye Yaz İçinde İnsan Olsun'u da desensiz öykü kitaplarına örnek olsun.

Asırlardır edebiyatta üsluplar, ifadeler değişti ama kitaplar insanı, dostluğu, mücadeleyi, isyanı, aşkı anlatmaya devam etti. Uzayda yaşayacaklarından emin olduğum bugünün çocukları da bizim okuduklarımızın bazısını okuyacaklar; onların da zihninde 'Küçük Prens', 'Kibritçi Kız', 'Gulliver', 'Keloğlan' bambaşka ilişkiler içinde harman olup kök salacak. Belki Ahmet Büke'nin Zeyno Kitapları'na rast gelecekler ve 'Annemle Uzayda!' küçüklerin başucu kitabı olacak. Hep diyorum ya; sihir gibi bir şey bu edebiyat!